

IŠ XXVII KNYGOS MĖGĖJŲ DRAUGIJOS ARCHYVO

*Jolita Andrukaitienė, | Vilniaus universiteto Knygotyros
Eglė Dikavičienė, ir dokumentotyros institutas
Marta Fominaitė, Universiteto g. 3, LT-01513 Vilnius, Lietuva
Božena Voitkevič El. paštas: marta.fominaite@kf.stud.vu.lt;*

XXVII knygos mėgėjų draugija, gyvavusi 1930–1940 metais, per savo neilgą veiklą paliko ryškų pėdsaką Lietuvos kultūroje. 1930 m. pabaigoje pradėta brandinti mintis apie Lietuvos bibliofilų draugiją. Idėja įkurti pirmąją bibliofilų draugiją Lietuvoje kilo karo istorikui, pulkininkui leitenantui Vytautui Steponaičiui (1893–1957), susirašinėjusiam su kultūros veikėja Marija Urbšiene (1895–1959), kurios straipsniai spaudoje pakurstė norą suburti bendraminčius ir skleisti knygos kultūrą Lietuvoje¹. Tuo metu Lietuvos knygos mėgėjai jau buvo iškėlę ne tik lietuviškos knygos turinio, bet ir išvaizdos gerinimo reikmę. Reikėjo tobulinti šriftus, knygų formatus, popieriaus kokybę ir kt. Susiklosčiusi padėtis vertė steigti knygos mėgėjų draugiją, kuri rūpintųsi lietuviškosios knygos kultūra. Draugijos pradininkais, be minėtų V. Steponaičio ir M. Urbšienės, buvo kanauninkas Juozas Tumas-Vaižgantas, profesoriai Mykolas ir Vaclovas Biržiškos, menotyrininkas Paulius Galaunė, teisininkas Viktoras Cimkauskas, karininkas majoras Petras Jakštas ir kt. M. Urbšienė, išvertusi Prancūzijoje 1820 metais įkurtos draugijos „La Société des Bibliophiles Française“ įstatus, pasiūlė būsimos lietuviškos bibliofilų draugijos projektą. M. Urbšienės teigimu, „būti bibliofilu nereiškia dar mėgti skaityti, reikia tą, ką skaitai, suprasti, o supratęs turinį, reikia žinoti ar mokėti duoti tam turiniui jam tinkamas išorinis pavidalas, vadinas, paversti jį knyga, parenkant jai formatą, raides ir spaudą, popierių, iliustracijas, viršelį. Yra mokslininkų, žmonių daug skaitančių, turinčių dideles bibliotekas, tačiau jiems nėra svarbu, kokio pavidalo yra jų knygos. Tokius žmones vargu begalėtume pavadinti grynais bibliofilais. Nes bibliofilas, tas knygos bičiulis, ne tik reikalauja gero turinio, bet ir geros knygos.“²

Po užsitęsusių teisinių formalumų – įstatų kūrimo, dokumentų rengimo – 1931 m. sausio 16 dieną „Vyriausybės žinios“ paskelbė apie XXVII knygos mėgėjų draugijos įregistravimą. Pagal draugijos įstatus nariais galėjo būti visi Lietuvos piliečiai, mėgstantys knygą ir pasirengę laikytis draugijos nuostatų bei taisyklių, tačiau nario kandidatūrą apsvarstydavo draugijos valdyba. Valdybos sutikimui didelę reikšmę turėjo kitų narių rekomendacijos, tačiau nebuvo nė vieno kandidato, nepriimto į draugiją. Draugija savo nuolatinės būstinės neturėjo. Posėdžiai ir su-

sirinkimai vykdavo įvairiose vietose: restoranuose, Užsienio reikalų ministerijoje, Karininkų Ramovėje, universiteto patalpose ir draugijos narių butuose, tuomet po renginio šeimininkai patiekdavo vakarienę.

Draugija užsiėmė edukacine veikla, skatino iliustratorius ir kitus dailininkus tobulėti, lavino skaitytojų skonį ir supratimą apie gerą knygą, organizavo lietuviškų knygų parodas (1933 m. surengė parodą „XVIII–XX a. pradžios lietuviškos knygos“), moksliškai tyrinėjo knygos istoriją, rengdama publikacijas draugijos metraštyje.

Bene svarbiausias draugijos veiklos baras – leidyba. Draugijos gyvavimo metu buvo išleista puikios poligrafinės kokybės leidinių, pelnusių aukščiausius apdovanojimus tarptautinėse parodose: 1933 metais atskiru leidiniu pasirodė *XXVII knygos mėgėjų įstatai ir reguliaminas*, J. Tumo-Vaižganto portretas, *XXVII Knygos mėgėjų metraštis* (pirmas tomas), 1935 metais – Vaclovo Biržiškos *Bibliotekos ir Bibliografija*, Vaižganto *Milžinų dvasios. Fragmentai iš Pragiedrulių*, 1937-aisiais – Viktoro Petravičiaus iliustruota liaudies pasaka *Gulbė karaliaus pati*, 1937 m. Paryžiaus pasaulinėje parodoje apdovanota *Grand prix* ir aukso medaliu, ir Jono Biliūno *Liūdna pasaka*, iliustruota Mečislavo Bulakos medžio raižiniais, bei antrasis *XXVII Knygos mėgėjų metraščio* tomas. Visų šių leidinių egzemplioriai, skirti draugijos nariams, buvo numeruoti (išskyrus Vaižganto portretą), dalis iliustruoti, jų tiražas siekė 100–300 egzempliorių³.

1940 metais prasidėjus sovietinei okupacijai Lietuvoje, draugija buvo panakinta, o jos turtas (veiklos dokumentai, biblioteka ir kt. inventorius) išsklaidytas. Dalis jo dabar saugoma Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje, Lietuvos dailės muziejuje, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriuje. Kaip tik čia pateko draugijos archyvas: korespondencija, veiklos dokumentai, susirinkimų protokolai ir kt.

Apie XXVII knygos mėgėjų draugiją ir jos veiklą nemažai rašyta, bene išsamiausiai – Vlado Žuko⁴. Draugijos bibliofilinė veikla nagrinėta Genovaitės Raguotienės⁵, Almos Braziūnienės⁶ straipsniuose, knygos meno aspektu draugijos leistus leidinius yra tyrusi Giedrė Jankevičiūtė⁷, draugijos paveldą – Vida Mažrimienė⁸,

1 RAGUOTIENĖ, Genovaitė. Marija Urbšienė (1895–1959) – bibliofilė. *Knygotyra*, 2002, t. 38, p. 214–221.

2 URBŠIENĖ, Marija. Bibliofilai. *Gaisai*, 1930, nr. 5, p. 82–87.

3 XXVII knygos mėgėjų leidiniai. Iš *XXVII knygos mėgėjų metrašties*. Kaunas, 1937, t. 2, p. 181.

4 ŽUKAS, V. XXVII knygos mėgėjų draugija. Iš ŽUKAS, V. *Lietuvių knygotyros bruožai*. Vilnius, 1989, p. 177–219.

5 RAGUOTIENĖ, išnaša 1, p. 214–221.

6 BRAZIŪNIENĖ, Alma. Kūrybinė bibliofilijos erdvė Lietuvos Respublikoje (1930–1940). *Knygotyra*, 2007, t. 48, p. 149–171.

7 JANKEVIČIŪTĖ, Giedrė. Bibliofilo knyga. Iš JANKEVIČIŪTĖ, Giedrė. *Lietuvos grafika*, 1918–1940. Vilnius, 2008, p. 105–132.

8 MAŽRIMIENĖ, Vida. XXVII knygos mėgėjų draugija ir jos reliktai Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje. *Lietuvos muziejų rinkiniai*, 2002, nr. 1, p. 32–35.

draugijos veiklai skirta viena Ingos Liepaitės disertacijos apie sovietmečio bibliofiliją dalis⁹, Martos Fominaitės bakalauro darbo skyrius¹⁰. Apie draugijos veiklą paskelbta buvusių jos narių prisiminimų¹¹. Bet išlikusio draugijos archyvo publikacijų nebuvo skelbta.

Šioje publikacijoje pateikiama keletas draugijos pirmųjų veiklos metų (1931) oficialiųjų dokumentų: steigiamos draugijos visuotinio susirinkimo¹² protokolas (draugijos įstatai buvo patvirtinti ir įregistruoti 1930 m. gruodžio 17 d. Kauno miesto ir apskrities viršininko, apie tai paskelbta „Vyriausybės žiniuose“ 1931 m. sausio 16 d. nr. 156), trys kitų susirinkimų protokolai (susirinkimų protokolų numeracija pradėta tik po steigiamojo susirinkimo), Kauno miesto ir apskrities viršininko leidimas rengti susirinkimą, gavus Karo komendanto sutikimą¹³. Šie dokumentai atskleidžia draugijos veiklos pobūdį, detales, stilistiką. Kai kurios, regis, smulkmenos iškalbingai atkuria draugijos veiklos vaizdą (pavyzdžiui, išaiškėja, kodėl P. Galaunė neperskaitė žadėto pranešimo apie XIX amžiaus bibliofilą Joną Krizostomą Gintilą: pranešimo rankraštį P. Galaunė buvo davęs Vincui Krėvei, o šis, pasirodo, jį pametęs).

Taip pat publikuojama draugijos narių korespondencija: trys M. Urbšienės laišakai iš Paryžiaus V. Cimkauskui ir jo atsakymas, kur aptariami draugijos statuto (XXVII *Knygos Mėgėjų įstatų ir reguliavimo*) leidimo organizaciniai klausimai, vėliau planuojami išleisti leidiniai, Petro Klimo narystės klausimas. Publikuojami du 1933 metų Vytauto Kazimiero Jonyno (1907–1997) laišakai Vytautui Stepnaičiui – tuometiam draugijos pirmininkui (V. K. Jonynas jį vadina direktoriumi). V. K. Jonynas, vienas iškiliausių XX a. lietuvių menininkų (grafikas, tapytojas, skulptorius, vitražų kūrėjas), draugijos nariu tapo 1936 metais. Svarbūs jo nuopelnai XXVII knygos mėgėjų draugijai: jis sukūrė draugijos emblemą, draugijos nario ženklelio projektą, J. Tumo-Vaižganto portretą, metraščio antrojo tomo viršelį, antraštinį lapą ir M. K. Čiurlionio portretą. Abu laišakai rašyti iš Paryžiaus, kur nuo 1931 iki 1934 metų V. K. Jonynas studijavo Nacionalinėje dailės ir amatų konservatorijoje. Laiškuose aptariamos J. Tumo-Vaižganto portreto gamybos detalės, draugijos emblemos klausimas, užsimenama apie K. Donelaičio poemą *Metai*, pasakos *Dvylika brolių juodvarniais laksčiusių* iliustravimą bei tuometes autoriaus studijas (medžio raižinių ir knygos meno specialybė; medžio skulptūra ir baldų konstravimas). Laiškuose apžvelgiamos bei įvertinamos to meto Paryžiaus meno parodos ir darbų autoriai.

Pateikiami du Viktoro Petravičiaus (1906–1989) laišakai, rašyti XXVII knygos mėgėjų draugijos valdybai ir draugijos sekretoriui V. Cimkauskui iš Prancūzijos 1937 metų birželio–rugsėjo mėnesiais. V. Petravičius, vienas žymiausių Lietuvos dailininkų grafikų, 1935 m. baigęs meno mokyklą Kaune, išvažiavo mokytis

į Paryžių. 1937 m. Paryžiaus pasaulinėje parodoje už iliustracijas lietuvių liaudies pasakai *Gulbė karaliaus pati* buvo apdovanotas Didžiuoju prizu. Grįžęs į Lietuvą 1938 m. dirbo dėstytoju, 1944 m. pasitraukė į Vakarų. V. Petravičiaus laišakai rašyti ranka, juose kalba sukasi apie jo iliustruotą knygą *Gulbė karaliaus pati*, prašoma atsiųsti jam šešis jos egzempliorius, reiškiamas susirūpinimas dėl autorių teisės leidžiant kitas šios knygos laidas, kalbama apie honorarą ir kt. Antrajame laiške vėl prašoma atsiųsti jam knygos egzempliorių, bet dar nesusiūtų, matyt, ketinant juos įrašyti autoriniu įrišu.

Draugijos susirinkimų protokolai ir leidimas rengti susirinkimą rašyti spausdinimo mašinėle, laišakai – ranka, išskyrus du M. Urbšienės laiškus. Publikuojamų dokumentų kalba netaisyta, išskyrus aiškias korektūros, rašybos ir skyrybos klaidas. Vėlesni priedašai ranka išskirti kursyvu. Laužtiniais skliaustais pažymėti su numeruoti originalo lapai įrištame draugijos archyvo dokumentų komplekte.

Publikuojami dokumentai saugomi Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriuje, F59-1-97.

[27v]

„XXVII knygos mėgėjų“
1931 m. sausio 27 dienos
visuotinio susirinkimo protokolas.

Visuotinis susirinkimas įvyko Lietuvos viešbučio¹⁴ trijų Kunigaikščių kambary. Susirinkiman atvyko: Balčiūnas¹⁵, Biržiška¹⁶, Cimkauskas V.¹⁷, Daumantas V.¹⁸,

9 LIEPAITĖ, Inga. *Lietuvos bibliofilijos būties ir idėjų raiška sovietmečiu*: daktaro disertacija. Vilnius, 2013, p. 63–86.

10 FOMINAITĖ, Marta. *Lietuvos bibliofilų organizacijų veikla 1993–2011 metais*: bakalau-ro darbas. Vilniaus universitetas. Vilnius, 2012, lap. 7–15.

11 GALAUNĖ, Paulius. Kaip gimė ir veikė XXVII knygos mėgėjų draugija. *Bibliotekų darbas*, 1976, nr. 10, p. 32–36; JAKŠTAS, P. XXVII knygos mėgėjų draugija. Iš JAKŠTAS, P. *Knygos*. Vilnius, 2003, p. 91–121.

12 Petras Jakštas savo atsiminimuose teigia, kad pirmajame susirinkime dalyvavo 13 narių ir vienas kandidatas – Jonas Strazdas-Jaunutis (1886–1972),

dramaturgas, vertėjas, spaudos darbuotojas, mėgėjų teatro veikėjas.

13 Karo komendantūros atliko gana svarbų vaidmenį Lietuvos tuomečiame viešajame gyvenime. Jos buvo vienos iš institucijų, kurioms buvo pavesta kontroliuoti padėtį valstybėje. Ypač tai išryškėjo po 1926 m. gruodžio 17 dienos valstybinio perversmo.

14 Populiarus viešbutis prieškariniame Kaune Laisvės alėjoje. Pirmame jo aukšte veikusiame restorane pietaudavo įstaigų darbuotojai, būdavo skiriami susitikimai.

15 Juozas Balčiūnas-Švaistas (1891–1978) – rašytojas, 1928–1935 m. „Kario“ redaktorius; nuo 1949 m. gyveno JAV (draugijos narių sąrašė nr. 1).

Galaunė P.¹⁹, Jakštas P.²⁰, Paknys J.²¹, Puida K.²², Rucevičius²³, Sleževičius M.²⁴, Steponaitis V.,²⁵ Staneika²⁶ ir Tumas J.²⁷

Susirinkimo pirmininku išrenkamas V. Steponaitis.

Pirmininkui pasiūlius priimama tokia dienotvarkė:

1. Naujų narių priėmimas.
2. 1931 m. darbo planas ir sumanymai.
3. Valdybos ir revizijos komisijos rinkimai.

1.

Steponaičiui ir Galaunei pasiūlius, nutarta narių skaičium priimti Jurgį Savicką²⁸ ir Joną Strazdą²⁹.

Naujai priimtas narys Strazdas dalyvauja tolimesniam susirinkime.

2.

Svarstant darbo planą Biržiška V. išreiškia pageidavimą, kad draugija užsiimtų senesnių autorių veikalų leidimais ir kad tie veikalai būtų spausdinami prisilaikant autorių originalios kalbos. Kaip pavyzdį išleistinų veikalų nurodo į Baranausko ir Kairio veikalus.

Kan. Tumas mano, kad draugija turi daryti įtaką gyvai spaudai ir todėl skaito, kad draugija turi leisti dabartinių gyvų autorių. K. Puida palaiko V. Biržiškos pasiūlymą, bet mano, kad kan. Tumo pasiūlymas pilnai suderinamas su V. Biržiškos pasiūlymu.

V. Daumantas išsitaria ta pačia prasme, kaip ir Puida. P. Galaunė taip pat išsitaria už senųjų ir naujųjų autorių leidimą. Mano, kad draugija turės pasirūpinti patraukti dailininkus leidžiamiems veikalams iliustruoti, išdirbti tam tikram formatui lietuviškoms knygoms ir t. t.

Kan. Tumas kviečia pradėti neatidėliojant darbą ir pavyzdinčiai išleisti bet kokią knygą.

Steponaitis sutikdamas su įneštais pasiūlymais mano, kad draugijos svarbiausias uždavinys yra išspausdinti Lietuvos knygos istoriją, pabrėždamas, kad tas darbas turės užsitęsti net kelis metus.

3.

Po to renkama valdyba.

Į valdybą vienu balsu, nedalyvaujant tik renkamiems kandidatams, išrinkti:

Pirmininkas Vytautas Steponaitis,

Metraštininkas Paulius Galaunė,

Sekretorius Viktoras Cimkauskas³⁰,

Iždininkas kanauninkas Juozas Tumas,

Narys pavaduotojas Juozas Paknys.
Į revizijos komisiją išrinkti:
Antanas Rucevičius,
Vladas Daumantas,
Jonas Strazdas³¹.

Po to susirinkimas uždaromas.

Pirmininkas [parašas] *V. Steponaitis*
Sekretorius [parašas] *V. Cimkauskas*

16 Vaclovas Biržiška (1884–1956) – teisininkas, bibliografas, Kauno (ir vėliau Vilniaus) universitetų profesorius (draugijos narių sąrašas nr. 3).

17 Viktoras Cimkauskas (1896–1944) – teisininkas, visuomenės ir kultūros veikėjas, žuvo koncentracijos stovykloje Vokietijoje (draugijos narių sąrašas nr. 4).

18 Vladas Daumantas (1885–1977, iki 1915 m. Vladislovas Dzimidavičius) – Lietuvos politinis veikėjas, diplomatas, kolekcininkas (draugijos narių sąrašas nr. 5).

19 Paulius Galaunė (1890–1988) – dailėtyrininkas, muziejininkas, dailininkas grafikas (draugijos narių sąrašas nr. 6).

20 Petras Jakštas (1899–1988) – Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės majoras, žurnalistas, istorikas, bibliofilas (draugijos narių sąrašas nr. 7).

21 Juozas Paknys (1883–1948) – ekonomistas, visuomenės veikėjas (draugijos narių sąrašas nr. 8).

22 Kazys Aleksandras Puida (1883–1945) – rašytojas, vertėjas, daugelio periodinių leidinių redaktorius (draugijos narių sąrašas nr. 9).

23 Antanas Rucevičius (1880–1949) – draudžiamosios spaudos darbuotojas, vertėjas (draugijos narių sąrašas nr. 10).

24 Mykolas Sleževičius (1882–1939) – visuomenės veikėjas, teisininkas (draugijos narių sąrašas nr. 11).

25 Vytautas Steponaitis (1893–1957) – bibliografas, Lietuvos kariuomenės karininkas, žurnalistas (draugijos narių sąrašas nr. 13).

26 Ši pavardė minima ir 1931 m. gegužės 27 d. posėdžio protokole Nr. 2, tačiau skelbtose publikacijose ir LNB autoritetinių įrašų duomenų bazėje nepavyko rasti šio asmens tapatybę liudijančių faktų. Ir skelbtame draugijos narių sąrašas tokios pavardės nėra.

27 Vaižgantas (tikr. Juozas Tumas, 1869–1933) – lietuvių literatūros klasikas, literatūros istorikas ir kritikas, publicistas, kunigas, draudžiamosios spaudos darbuotojas (draugijos narių sąrašas nr. 15). Kai Vaižgantas 1933 m. mirė, nebuvo išbrauktas iš draugijos narių sąrašo, jo pavardė liko, tik pažymėta kryželiu.

28 Jurgis Savickis (1890–1952) – rašytojas prozininkas, diplomatas, tuometis Lietuvos atstovas Skandinavijos valstybėse.

29 Kandidatas turėdavo įteikti draugijos valdybai pareiškimą su mažiausiai dviejų narių rekomendacija.

30 Sekretoriavo susirinkimuose per visą draugijos gyvavimo laiką.

31 Jonas Strazdas-Jaunutis (1886–1972) – dramaturgas, vertėjas, spaudos darbuotojas, mėgėjų teatro veikėjas (draugijos narių sąrašas nr. 17).

„XXVII knygos mėgėjų“ Valdybos 1931.II.2 d. posėdžio
p r o t o k o l a s Nr. 1

Posėdis įvyko p. Galaunės bute.

Dalyvavo Steponaitis, Galaunė, Cimkauskas, Tumas ir Paknys.

Pirmininkavo Steponaitis. Sekretoriavo Cimkauskas.

Buvo svarstomi klausimai:

1. Apie draugijos emblemą.

Apsvarsčius Galaunės pasiūlymą padaryti emblemą pavidale žvakidės devyniais galais prieš 3 veidrodžius, arba grįžračio pavidale, valdyba nutarė pavesti Galaunei susitarti su dailininkais apie atitinkamo projekto pagaminimą.

2. Apie naujų kandidatų priėmimą draugijon.

Apsvarsčius šį klausimą valdyba rado pageidaujama painformuoti apie draugiją ministerį Klimą³², prof. Jurgutį³³ ir p. Šeinių³⁴, gyv. Stokholme.

3. Apie šriftus.

Šiam klausimui išaiškinti valdyba pavedė Steponaičiui ir Galaunei vesti derybas su „Spindulio“ spaustuvės direktorium p. Puida.

4. Dėl išleidimo knygos apie knygą.

Apsvarsčius Steponaičio sumanymą dėl knygos išleidimo, valdyba konkretaus nutarimo nepadarė, bet iš pareikštų minčių paaiškėjo, kad toki knyga turėtų apimti Lietuvos spaustuvių istoriją, paliesti klausimą apie knygos grožį, apie viršelius, apie maldaknyges ir jų iliustracijas ir t. t.³⁵

[Parašai]   V. Steponaitis
                     Paulius Galaunė
                     V. Cimkauskas

„XXVII knygos mėgėjų“ Valdybos 1931.V.27 d. posėdžio
p r o t o k o l a s Nr. 2.

Posėdis įvyko p. Galaunės bute.

Dalyvavo Valdybos nariai Steponaitis, Tumas, Galaunė ir Draugijos nariai Balčiūnas, Daumantas, Rucevičius ir Staneika.

Pirmininkavo Steponaitis.

1.

Susirinkusieji apžiūrėjo V. Jonyno padarytą „XXVII K. M.“ ex-libris projektą³⁶. Nuspręsta paskelbti konkursą Draugijos emblemui paruošti ir jo sąlygas pavesti Galaunei surašyti.

2.

Kalbėtasi dėl almanacho turinio. Nutarta kitais metais būtinai išleisti. Steponaitis priminė, kas ką yra pasižadėjęs parašyti.

3.

Kava, laike kurios³⁷ Galaunė papasakojo apie pirmą bibliofilą lietuvių Lukaševičių, Darsūniškio vargonininką. Apie Gintilą³⁸ negalėjo papasakoti, nes rankraštį buvo davęs Krėvei³⁹, o Krėvė pametė.

[Parašai]   V. Steponaitis
                    P. Galaunė

32 Petras Klimas (1891–1969) – diplomatas, istorikas, pedagogas (draugijos narių sąrašas nr. 18).

33 Vladas Jurgutis (1885–1966) – politikas, ekonomistas, profesorius (draugijos narių sąrašas nr. 26).

34 Ignas Šeinius (1889–1959) – prozininkas, diplomatas (į draugijos narių sąrašus neįtrauktas).

35 Šios aktualijos atspindėjo 1933 m. išleistame XXVII knygos mėgėjų draugijos metraščio pirmame tome.

36 Vytautas Kazimieras Jonynas (1907–1997) – grafikas, skulptorius, vitražų kūrėjas, pedagogas (draugijos narių sąrašas nr. 27)

37 Kiekvienas draugijos susirinkimas buvo dviejų dalių: oficialiosios (darbotvarkės klausimų svarstymo) ir neoficialiosios (draugiškos vakarienės). Vaišių metu buvo skaitomi pranešimai.

38 Jonas Krizostomas Gintila (1788–1857) – Žemaičių vyskupijos skirtinis valdytojas, bibliofilas, hebraistas.

39 Vincas Krėvė (1882–1954) – rašytojas, pedagogas, mokslininkas, visuomenės veikėjas. Tikroji pavardė Mickevičius.

„XXVII knygos mėgėjų“
1931 m. rugsėjo mėn. 27 d.
susirinkimo protokolas

Posėdis įvyko Balčiūno bute. Dalyvavo Steponaitis, Galaunė, Tumas, Cimkauskas, Balčiūnas, Strazdas ir Rucevičius.

Pirmininkavo Steponaitis. Sekretoriavo Cimkauskas.

Buvo svarstomi klausimai:

I/ Draugijos reguliavimo projektas.

Nutarta: projektą su padarytomis pataisomis išsiųsti visiems neatvykusiems į susirinkimą nariams ir galutinai jį apsvarstyti artimiausiame susirinkime. Besvars-
tant projektą Rucevičius pasiūlė įtraukti į reguliaminą §-ą, kad draugijos nariai, išleisdami kokį nors veikalą, įpareigojami to veikalo 28 egzempliorius spausdinti geresniame popieriuje arba su kuriuo nors ypatingu užrašu ir juos skirti draugijos nariams ir bibliotekai. Tumas ir Strazdas pasisakė už tą pasiūlymą, Galaunė – prieš. Steponaičiui pasiūlius nutarta tokio § į reguliaminą neįtraukti, bet užfiksuoti se-
kančiai: jei kurio nors draugijos nario spausdinama knyga ar jis pats ją leidžia, pa-
geidaujama, kad tam tikras egzempliorių skaičius būtų spausdinamas geresniame
popieriuje, skiriant juos draugijos nariams ir bibliotekai.

2/ Dėl konkurso emblemai paruošti.

Cimkauskas praneša, kad konkurso sąlygos išsiųstos visiems žinomiems daili-
ninkams, iškabintos kai kuriose krautuvėse ir paskelbtos laikraščiuose „Lietuvos
aidas“ ir „Aidas“, bet iki šiol nė vienas projektas negautas.

Nutarta pavesti Steponaičiui kreiptis pas dailininką Galdiką su prašymu, kad
jisai duotų savo mokiniams, kaip privalomą darbą, draugijos emblemą paga-
minti, ir laukti iki konkurso termino pabaigos – spalio mėn. 15 d. Tam terminui
išėjus ir projektų negavus, pavesti vienam dailininkui /Dobužinskiui/ pagaminti
atitinkamą projektą⁴⁰.

3/ Apie Götėborgo parodą.

Galaunė informuoja, kad jis gavo iš Užsienio Reikalų Ministerijos Informacijų
skyriaus raštą Lietuvos atstovo Stokholme apie tai, kad š/m spalio mėn. 10 d.
Götėborge įvyks liaudies meno paroda, drauge su kuria manoma įrengti literatūros
parodėlę, ir jis siūlo padėti Užsienio Reikalų Ministerijai tą parodą suruošti⁴¹.

Nutarta pavesti Steponaičiui, Galaunei ir Strazdui tartis šiuo reikalu su Užsienio Reikalų Ministerijos informacijų skyriaus vedėja p. Avietėnaitė⁴².

[Parašai] V. Steponaitis
V. Cimkauskas

[99]

Lietuvos Respublika
V. R. M. Kaunas, 1932 m. sausio mėn. 15 d.
Kauno Miesto ir Apskrities
VIRŠININKAS LEIDIMAS 121. Nr.

Šiuo leidžiu XXVII Knygos mėgėjų Sąjungos Valdybai (atsak. p. Pulk. leit. V. Steponaitis) surengti *Visuot. narių susirinkimą. Dienotv.: 1) Valdybos ir reviz. komis. pranešimai, 2) narių priėmimas, 3) darbų 1932 m. planas ir 4) einam. s-gos reikalai.*

1932 m. sausio mėn. 27 d.

Aleksoto g-vė 6 n.⁴³ salėj.

Pradžia 17 val. Pabaiga 21 val.

Šis leidimas turi būti įregistruotas viet. Policijos nuovado viršininko raštinėje prieš 24 valandas.

[Antspaudas] Pastaba: Leidimas duotas pono karo komendantui sutikus --- įsak 1 ir 9 nr.⁴⁴

[Parašas] J. Mikuckis
Kauno miesto ir apskrities Viršininkas.

⁴⁰ Mstislavas Dobužinskis (1875–1957) – dailininkas, scenografas. Iš pradžių draugija naudojosi M. Dobužinskio sukurtą emblema, o galiausiai po dvejonių ir svarstymų buvo išrinkta V. K. Jonyno sukurta emblema ir ženklelis.

⁴¹ Peržiūrėjus esamas knygas ir neradus profesionaliai apipavidalinto lietuviško leidinio, parodoje nedalyvauta. Tačiau tai tapo akstinu suaktyvinti knygų meninę leidybą, ypač daugiau dėmesio skiriant knygų iliustravimui.

⁴² Iš P. Jakšto atsiminimų: „Taip draugija pradėjo savo oficialią veiklą su penkiolika narių. Tarp jų buvo vienas kunigas, kanauninkas Juozas Tumas,

viena moteris, M. Urbšienė, ir vienas žydas, V. Cimkauskas. Todėl pusiau juokais, pusiau rimtai buvo kalbama, kad tebūnie nerašyta tradicija laikytis šios trejukės. Tačiau iš dalies ši tradicija buvo sulaužyta, kai į narius buvo priimta antroji moteris Magdalena Avietėnaitė“ (žr. JAKŠTAS, P. *Knygos*. Vilnius, 2003, p. 95). Magdalena Avietėnaitė (1892–1984) – visuomenės ir kultūros veikėja, žurnalistė, pedagogė (draugijos narių sąrašė gavo neužimtą 12 numerį).

⁴³ Šiuo adresu Kaune stovi *Perkūno namas*.

⁴⁴ Komendantų pastangomis kartu su apskrįčių viršininkais buvo siaurinama ir net nutraukiama

Gauta 1932. I 5 d VC –

Sausio 2 d. 1932 m.
5, rue de l'Alboni, Paris XVIe

Labai gerbiamas Pone Cimkauskai,

Tamsta klausį manęs: kokių veikalų Tamsta rekomenduoji Draugijai išleisti 1932 metais? Turiu prisipažinti, kad man labai sunku kas padoriai pasiūlyti, nes nuolatinis gyvenimas toli nuo krašto, šiaip ar taip, o vis nutolina mane tiek nuo pačios mūsų Draugijos veikimo, tiek ir nuo literatūrinių mūsų naujenybių.

Manydama, kad veikalas bus iliustruotas ir kad jo bus dar kiek atspausdinta pardavimui, linkėčiau, kad tai būtų mūsų literatūrinis kūrinys, originališkas ir parinktas iš senų rašytojų kūrybos, tuo pačiu nieko prieš neturėdama, jei antroji Bibliofilų knyga būtų ir iš naujoviškos literatūros. Kadangi veikalas bus iliustruotas, manyčiau, kad geriausia tiktų toks, kurs kalba apie mūsų krašto praeities būklę arba toks, kurio veiksmas vyksta Lietuvoje. Tokiais tinkamais veikalais atrodo man Duonelaičio Keturių metų dalių poema arba Baranausko Anykščių šilelis. Tiesa, tie veikalai jau buvo mūsų spausdinti, bet niekada negalėčiau tarti apie dar nespausdintus, niekad spaudos nemačiusius veikalus, kurių gal susirado Lietuvoje.

Antruojų mano sumanymu būtų išleisti knygą apie Kauno senovės architektūrą, kuriai gal tinkamą tekstą parašytų p. Galaunė, nes jau skaičiau jo straipsnius (tuo tarpu straipsnius, bet jis tikriausia ruošia čia veikalą), pavadintus Senojo Kauno siela. Čia ypatingai turėtų gražiai pasirodyti iliustratorius.

Tiek dėl sumanymų. Mūsų Pirmininkas p. Steponaitis pavedė man surasti tinkamą Paryžiuje tipografiją mūsų statutamas atspausdinti. Vienintelė tokia yra Imprimerie Nationale, su kuria susižinojau, bet, deja, jau trečia, o gal ir daugiau savaitių laukiu jos atsakymo apie panašaus spaudinio kainą. Nežiūrint raginimų ir bergždžių mano ten apsilankymų, tipografija vis dar neduoda atsakymo.

Su tikra pagarba

[Parašas] M. Urbšienė

[Priarašas ranka] *Beje, p. Petras Klimas, mūsų Ministeris Paryžiuje, laiko save bibliofilų d-jos nariu, betgi negauna nei pranešimų apie susirinkimus, nei negavo paklausimo apie rekomenduotinį veikalą. Nežinau, kokio čia esama nesusipratimo, dėl visa ko pranešu.*

MU

[87]

[Viktoro Cimkausko 1932 m. sausio 5 d. laiškas Marijai Urbšienei]

Kaunas, 1932 m. sausio 5 d.

Poniai
M. Urbšienei,

ParisXVI
5, Rue de l-Alboni.

Didžiai gerbiamoji Ponia,

Tamstos šio mėn. 2 d. laišką gavau ir pranešu jo turinį mūsų valdybai.

Šio mėn. 27 d. įvyks mūsų draugijos⁴⁵ narių susirinkimas, kuriam valdyba norėtų pateikti Tamstai siūlomų šriftų mūsų statutui atspausdinti pavyzdžius. Todėl labai prašau Tamstą iki šio mėn. 25 d. atsiųsti mums bent po vieną siūlomų šriftų eilutę.

P. Ministeris Klimas mūsų draugijos nariu nesiskaito, nes iki šiol nepareiškė noro draugijon įstoti. Kadangi narius priima bendras susirinkimas, tai p. Klimas, jei nori būti draugijos nariu, turi atsiųsti iki šio mėn. 27 d. trumpą pareiškimą, ir tuomet jis bus priimtas.

Su tikra pagarba
VC.

[92v]

[Marijos Urbšienės 1932 m. sausio mėn. rašytas laiškas Viktorui Cimkauskui]

*Gauta 1932.I. 15 d. VC.*⁴⁶

Gerbiamas Pone Cimkauskai,

Siunčiu tipų specimeną – pavyzdžius. Siūlo Garamond Corpus 14, o formatą mažesnę už pavyzdžių. Bijau, ar siūlomas tipas nebus per didelis, nes dėl mažo teksto reiks didelių paraščių ir interlinijų. Žadėjo atsiųsti sąmatą už dviejų dienų. Tikėkime! Nes jau du mėnesiu tada!

Kreipiu dėmesį į tai, kad iš papier en cuve siūlo tik du formatus: mano pažymėtąjį ir normališką in-4o, kurs nepatogus mažam tekstui ir šiaip jau stambus. Pa-

organizacijų veikla. Aprašomu laikotarpiu Kauno miesto ir apskrities komendanto pareigas ėjo plk. lt. Pranas Saladžius, o miesto ir apskrities viršininku

ku tuo metu dar galėjo būti Juozas Mikuckis – tais pačiais metais jis išėjo į pensiją.

⁴⁵ Žodžiai „mūsų draugijos“ sakinyje įterpti ranka.

sirinkdami kitą tipą, reikia žiūrėti raidės l, kuri dažniausiai Imp. Nationale turi iš kairės pusės brūkšnelį, ir tada jau nėra abejonės, kad spausdinta Impr. Nationale, nes ji viena turi tą privilegiją. Įrišimas: sakiau duoti „Couverture“, vad. kito popierio aprėdala, taip sakant. Jie siūlo: japan simili (gerą japon.). Susegti kaip? Sakiau, surišti šilko virvele arba kaspinėliu. Taigi, jei čia darysime statutus, reikia apgalvoti formatą, tipą, galima nurodyti teksto ir paraščių dydį, nustatyti „couverture“ antraštę (kokios spalvos raidės ir kokios spalvos ar spalvų „couverturele“), kaip surišti kaspinas, virvelė, spalva jų.

Dar kartą atsiprašau Tamstos ir Pono Pirmininko ir visų XXVII-rių narių už vilkinimą, bet čia esama tikrai ir ne mano kaltybės.

Viso geriausio linkėdama pasilieku su tikra pagarba

M. Urbšienė

5, rue de l'Alboni
Paris XVIe

[98]

[Marijos Urbšienės 1932 m. sausio 23 d. laiškas Viktorui Cimkauskui]

Gauta
1932.I. 25 d.
VC

Gerbiamas Pone Cimkauskai,
popierių pavyzdžiai ir tokia sąmata:

„100 exemplaires piqués dépense approximative de 800 franes priuvant détail ci-après: Impression sur 1 fenil le in 8° carré 144 avec couverture imprimée sur ¼ raisin crème Grange de 35 kil. Ou sur ¼ raisin parcheminé crème Barjeon de 30 kil.“

Sąmata provizorinė, pareinanti nuo spausdinimo meto darbininkų popierio kainų. Pinigai reikia įnešti iš kalno (vad. 800 fr.).

Abejoju, ar popieris yra rankinio malūno, bet, gerai jų neskirdama, negaliu tvirtinti, kuo būdu duoti pavyzdžiai pagaminti. Lauksiu, ką pranešite.

Viso geriausio linkėdama, pasilieku gerbianči

23.I.1931.

M. Urbšienė

1933.V.10

1933 gegužės 6 d.
Paris

Gerbiamas p. Direktoriau!

Gavau nuo Jūsų laišką su daugybe naujienų. Naujienos kurios ir geros, o kitos labai liūdnos. Mes visi susijaudinę ir gailimės Kan. J. Tumo. Bet kadangi tas nuo mūsų visai nepriklauso, tad ir lieka viskas nuošalyje. Mes einame į savo kasdieninį darbą ir pareigas.

Visos Jūsų atrašytos instrukcijos yra labai aiškos ir šiandien aš kalbėjau su Steponavičium⁴⁷, tad jis mielai prižadėjo dirbti litografija Tumo portretą. Aš pamėginsiu išpjauti medyje. Dėl fotografijų tad pirmadienį kreipsimės į p. Klimą⁴⁸. Blogiausiai atvejui skubiai rašysime Jums, o Jūs jau pasiūsite. Rašau skubiai, nes Steponavičius nori padaryti Tumą dideliu formate litografijoje ir pasiūlyti Švietimo M-jai, kad kiek nors nupirktų. Rodos, Jomantas su Jablonskiu⁴⁹ tokiu būdu padarė biznėlį. P. Steponavičiui labai reikalingi pinigai, jis vis nesveikuoja, gal ir jam pasiseks. Darytų tokio pačio formato kaip Jomanto Jablonskis. Padaręs mažą portretą Kan. Tumo, Steponavičius tuoj pasiūs Jums, gal tuomet ir bus galima kas nors pradėti su Švietimo M-ja, rodos kad su p. Gira⁵⁰. Visi kiti dalykai, kurie liečia mane, pasistengsiu dirbti ir padaryti, nors darbas nėra lengvas. Ypač padaryti emblema, kuri Jums visiems patiktų. Bet vis dėl to pamėginsim. Reik tikėti, kad kas nors išeis. Eskizus pasiūsiu Jums. Pats viršelis irgi nėra lengvas todėl, kad tik vienos raidės, o raidės tuomet turi būti labai stilingos, gi man rodos, kad aš ne per didelis raidžių specialistas. Bet, iš kitos pusės, tas mane labai vilioja ir traukia. Tik aš norėčiau žinoti tikslią datą tuomet, kuomet Jums reikalingas viršelis su emblema ir Tumo portretas. Kuomet šis klausimas pas Jus nusistovės, gal aš galėsiu ir sužinoti?

Šįmet aš parvažiuosiu žymiai vėliau apie Liepo mėnesio 16 d. Mat aš lankau dvi mokyklas⁵¹. Kitoje studijuojau medžio drožybą ir dirbu 9 valandas į dieną. Taip

46 V. Cimkausko pastaba, rašyta pieštuku.

47 Jonas Steponavičius (1907–1986) – dailininkas grafikas, studijavęs Paryžiuje, prieskario Lietuvoje pasižymėjo kaip knygų iliustratorius ir ekslibrisininkas, 1932 m. dalyvavo *Arts* grupės parodoje.

48 Petras Klimas (1891–1969) – istorikas, teisininkas, publicistas, redaktorius, diplomatas, Vasario 16-osios akto signataras, Lietuvos atstovas Prancūzijoje. Negalėjo aktyviai dalyvauti XXVII

knygos mėgėjų draugijos veikloje.

49 Vilius Jomantas (1891–1960) – Lietuvos tapytojas, grafikas. Vienas jo darbų – Jono Jablonskio portreto litografija (1930).

50 Liudas Gira (1884–1946) – poetas, dramaturgas, kritikas, publicistas, visuomenės ir politikos veikėjas.

51 Nacionalinė dailės ir amatų konservatorija ir taikomojo profilio dailės mokykla (*École Boulle*).

kad laiko ne per daug turiu, bet užtat visa vasara prieš akis. Nesenai išpioviau pora darbelių ir kaip bus proga, su kitais dalykais pasiūsiu ir tuos. Man rodos, kad pradėdau daryti regresą, žodžiu, nepatinka ir užtai labai įdomu bus Jūsų nuomonė.

Man malonu, kad Jums patinka „12 brolių juodvarniais laksčiusių“ iliustracijos, kurios man nepatinka. Visų pirma p. Čiurlionienė⁵² paskubėjo su išleidimu. Antra, aš nespėjau visko padaryti, kas buvo numatyta, o trečia, man rodos, kad jos visos yra per juodos. Per daug vartota jose tušo, jos pasidaro sunkios ir nemaloniai dera su raidėmis, kurios sudaro pilką lengvą toną. Pats viršelį tai pat net pasikeitė, nes pakeitė jo formatą. Viršuje pridėjo daug mėlyno fono ir todėl parašas apačioje ir visas tekstas liko labai suspaustas. Tai bent tie trūkumai, kuriuos aš pats pajutau gavęs leidinį ir buvau labai nusiminęs. Būčiau mielai sutikęs, kad jo niekas nematytų. Netgi pačio stiliaus vienodumo tarp paukščių ir didesniųjų iliustracijų trūksta. Kitos iliustracijos sumažinus išėjo daug blogiau.

Paryžiuje visiškai atšilo. Jau pardavinėja braškes ir žemuoges. Medžiai baigia žydėti. Oras labai gražus. Nesenai atvažiavo iš Lietuvos Arbitblas⁵³ o iš Paryžiaus Lietuvon išvažiavo artistas operos Byra⁵⁴. Rodos, kad Lietuvoje kaip kas jo labai laukia.

Iš didesnių parodų tai atsidarė „Grand Palais“⁵⁵ Artists Francais paroda, kurioje yra daug skulptūros, ir įdomesnė už šią tai artists Décorateurs taip pat Grand Palais. Mačiau taip pat Sovietų dailininkų parodą, kurioje buvo nemažai medžio raižinių, jie man visai nepatiko, tik vieno Kravčenko ir tai tik vienas dalykas buvo neblogas. Visi kiti smarkiai senoviški. Mačiau ir lenkų raižytojų parodą ši buvo labai ir labai įdomi. Vis dėlto lenkai turi gerų darbininkų. Čekoslovakai raižo taip pat neblogai, vėliau Belgai. Patys Prancūzai mėgsta lengvesnį stilių ir todėl medžio raižytojų palyginant su kitomis šakomis yra ne per daug. Kas svarbiausia, kad galima palyginti Tautas ir jų charakterį, kas daugiausia plaukia iš temperamento. Ir todėl tuom atžvilgiu Paryžius yra nepamainomas.

Jau pasiruošiau piaustyti 2 iliustracijas „Duonelaičio metams“, bet dabar kol kas teks atidėti.

Būdamas labai dėkingas už laišką ir naujus darbus, linkiu geriausios kloties.

[Parašas] V. K. Jonynas

21. V. 1933. Paris.

Gerbiamas p. Direktoriau!

Štai pasiunčiu mažus eskizus „27 Knygos Mėgejų Metraščiui“ viršeliui. Kadangi Titulinį lapą žadėjote daryti tokį patį kaip viršelis, tai aš panašiai ir komponavau. Rėmelių nei viršelyje, nei Tituliniam lape nedariau. Bendrai komponavau tik pačių raidžių Tvarką. Šie, kurie man patinka, pažymiu raudonu rašalu kryžiu x. Raides komponavau atskirai. Bent aš norėčiau, kad jos nebūtų per daug lygios ir sausos, man patinka kurios turi daugiau charakterio su medžio raizinių raidėmis, tik jas reik daryti kiek lengvesnes. Žodžiu, eskize tas labai sunku nustatyti, nes tas priklauso nuo pačio sukomponavimo jau pildant švaraus, tas pats ir su raidžių stilium. Pasiunčiu, Jūs peržiūrėsite ir parengsite savo nuomonę, kas Jums geriau patinka, kas nepatinka ir kokį norėtumėte turėti. Laukiu laiško su smulkiais nurodymais šioje srytyje.

Dabar pati emblema tai ar tik nebus vienas iš sunkiausių dalykų. Jas padariau 4. Nors teisingiau 2 rūšių su figūra ir be jos. Man geriau patinka su figūra ir knyga be paukščiuko. Na jos atliktos kiek aiškiau ir Jūs galite jau aptarti, ar patinka ben kuri ir nors kiek ar ne? Jas dariau visiškai paprastas ir dekoratyvias, taip bent man rodos. Bendra forma yra išlaikyta pailgam kvadratu arba visai artėja jam. Jokių rėmelių daryti labai nemėgstu, nežinau, ar tas tiks Jūsų 27 K. M. nariams. Na tegul kritikuoja, tegul pareiškia savo nuomonę ir pageidavimus. Jūs man atleiskite, kad visi tie projektai padaryti ant įvairių gabalėlių, mat dirbau vis pripuolamai ir patogiausiai pasiūsti. Tikiu, kad parašysite tuom reikalu.

p. Steponavičius Kan. Tumo portretą baigia piešti, tuoj pradės ant akmenio. Nuotraukas mielai davė p. Klimas, paėmė iš viso 4 štukas, jos ne per daug geros, bet galima dirbti. Rytoj aš pradedu Tumo portretą medžio raiziniui. Nuotrauką gavau iš Lietuvos „foto Zinaida“, man rodos, kad ji yra visai gera, o svarbiausia man, kad būtų aiški forma ir neretušuota. Todėl manau, kad iš p. Steponavičiaus apie 15 d. Birželio jau gausite, aš padarysiu kiek vėliau, nes mano nuotrauka dabar naudojasi p. Steponavičius.

52 Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė (1886–1958) – lietuvių modernizmo teoretikė, literatūros ir meno kritikė, prozininkė, dramaturgė.

53 Neemijus Arbit Blatas (1908–1999) – Lietuvos žydų tapytojas ir skulptorius.

54 Jonas Byra (1891–1972) – dainininkas tenoras,

pedagogas, chorvedys.

55 *The Grand Palais des Champs-Élysées*, dar žinomas kaip *Grand Palais* – parodų salė ir muziejaus kompleksas Eliziejaus laukuose Paryžiuje, pradėtas statyti 1897 m., baigtas 1990 m.

Šaip jokių naujienų nėra. Yra keleta parodų, kuriose grafiškų darbų sunku rasti. Oras be galo šiltas, kas dar kliudo daugiau darbui.

Linkiu geriausios kloties.

[Parašas] *VKJonynas*

[153v]

[Viktoro Petravičiaus 1937 m. birželio 23 d. laiškas XXVII knygos mėgėjų draugijos valdybai]

XXVII Knygos Mėgėjų Draugijos
Valdybai

Šiuo reiškiu savo padėką XXVII Knygos Mėgėjų Draugijos Valdybai už gražų knygos „Gulbė karaliaus Pati“ išleidimą. Nežiūrint į tai, nors ir pasitaiko viena kita spaudos klaida gal ir dėl to, kad juodas dažas yra maišytas su raudonu, kas daro kai kur išsiliejimus. Bet turint galvoj pirmus šios srities bandymus, tikėsime ateityje to išvengti.

Taip pat turiu garbės pareikšti XXVII Knygos Mėgėjų Draugijos Valdybai, kad turiu didelį norą turėti šešis (6) egz. knygų iš pirmųjų numerių savo žinioje. Jei Valdyba ras tai galima, prašyčiau knygą išsiųsti Lietuvos Pasiuntinybės Paryžiuje vardu.

Be to, prašyčiau XXVII Knygos Mėgėjų Draugijos Valdybą parašyti formalią knygos sutartį pažymint honorarą, kur taip pat būtų pažymėta autoriaus visos teisės, ir tais atsitikimais, jei Draugija kada nors leistų ir kitas laidas šios knygos, o taipogi ir visus kitus atsitikimus, apsaugojančius autoriaus teises. Iš savo pusės palaikyčiau kitoms laidoms kaip ir pirmos laidos honorarą.

Apgailestauju, kad neturiu garbės padėką pareikšti betarpiu, nes paskutiniu laiku buvau susirgęs ir apie tris mėnesius gulėjau; gi šiuo metu gydytojo nurodymais praleidžiu vasarą Pietų Prancūzijos kalnuose.

Su aukšta pagarba:

[Parašas] *Viktoras Petravičius*

Cafè Des Nègociants

Guillestre Hts-Alpes

23.6.1937. Guillestre

[189v]

[Viktoro Petravičiaus 1937 m. spalio 25 d. laiškas draugijos valdybos sekretoriui Viktorui Cimkauskui]

Paris 25. IX. 37

Gerb. Ponas Cimkauskas!

Skubiai kreipiuosi į Tamstą, dėl leidinio „Gulbė karaliaus Pati“. Prieš 2,5 mėnesio parašiau XXVII K. M. D. raštą per Poną Galaunę, kuriame prašiau prisiųsti 6 knygas ir parašyti formalią sutartį, nes neturiu jokios Tamstos sutarties. Tikiu, kad XXVII Knygos mėgėjai žino visas teises autoriams į knygas, tad ir laukiu tokios sutarties, kur autorius yra apsaugotas ir jo teisės gerbiamos.

Kai dėl knygu, tai iki šiai dienai dar nesu iš XXVII K. M. Dr. jų gavęs.

Tiesa, Paryžiuje vieną paėmiau iš p. Jonyno, bet esu pasiryžęs tuoj pat atsiskaityti už tą knygą, nes be to dar ir XXVII Knygos mėgėjų draugijos nesu visus pinigus gavęs. Taipogi prašyčiau padengti tas išlaidas, kai rūpinamasi Paryžiuje pirkimu popierio bei davimu Tamstai telegramos.

Pageidauju 6 egzempliorių iš pirmųjų numerių, jei nesusiūti, norėčiau gauti kaip tik nesusiūtus. Tikiu, kad Tamstos patenkinsit mano pageidavimus dar ir dėl to, kad esu Jums padaręs daug daugiau iliustracijų, negu kad buvau siūlęs ankstyvesniame savo rašte.

Knygas kaip galite prisiųskite greičiau, nes man šiuo metu yra labai reikšmingos. Norėčiau jas gauti per Liet. Atstovybę Paryžiuje gal diplomatinio paketu, kad nereikėtų muitas mokėti.

Tad malonėkite greitai man atsakyti, nes turiu labai svarbių reikalų.

Kreipiuosi į Tamstą kaip į valdybos sekretorių, o be to, tikiu, kad Tamsta mane suprasit ir paremsit!

Jus gerbiąs

[Parašas] *Viktoras Petravičius*

Mano adr. 35 rue des Ecoles

Paris 5 e

Įteikta 2013 m. gruodžio mėn.